

Biznes i społeczeństwo- promocja ekonomii społecznej w powiecie świeckim

Nr 2/2019

Publikacja powstała w ramach projektu realizowanego przez Fundację Makowo pt. „Biznes i społeczeństwo- promocja ekonomii społecznej w powiecie świeckim”, finansowanego przez Lokalną Grupę Działania „Gminy Powiatu Świeckiego”.

Wstęp

Poniższa publikacja jest drugą z cyklu sześciu opracowań przygotowanych w ramach projektu Fundacji Makowo pt. „Biznes i społeczeństwo- promocja ekonomii społecznej w powiecie świeckim”, którego głównym celem jest *Promocja idei ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej wśród 16 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz 5 podmiotów (w tym 2 JST i 3 PES) z obszaru LSR do 31.07.2019.*

Dzięki prezentowanym publikacjom możliwe będzie poszerzenie grona odbiorców, którym zostaną przybliżone najważniejsze założenia ekonomii społecznej oraz przedsiębiorczości społecznej.

W pierwszej części przedstawione zostało pojęcie ekonomii społecznej, w tym jej specyfika i założenia. Ponadto wskazane zostały kluczowe instytucje działające na rzecz rozwoju ekonomii społecznej na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

W poniższej publikacji uwaga będzie skupiona na przybliżeniu typów i rodzajów podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych, które funkcjonują na obszarze Polski. Ilość dostępnych rozwiązań w zakresie możliwości funkcjonowania w obszarze ekonomii społecznej pozwala zainteresowanym dokonać wyboru formy działania adekwatnej do celów i specyfiki potrzeb danej grupy społecznej.

Jakie podmioty funkcjonują w obszarze ekonomii społecznej?

W Publikacji nr 1/2019 przedstawione było iż ekonomia społeczna jest sferą aktywności obywatelskiej i społecznej, która poprzez działalność gospodarczą i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.

Owa aktywność obywatelska i społeczna charakteryzuje się posiadaniem pewnych cech wspólnych oraz zasad funkcjonowania identyfikujących różne podmioty funkcjonujące w obszarze ekonomii społecznej. Za takie zasady, wyróżniające podmioty ekonomii społecznej, uznaje się:

- nadrzędność celów społecznych nad celami ekonomicznymi;
- nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty nad kategoriami bezwzględного zysku;
- autonomiczne zarządzanie i partycypacyjny proces decyzyjny;
- prowadzenie w sposób regularny działalności w oparciu o instrumenty ekonomiczne oraz ponoszeniu w związku z tą działalnością ryzyka ekonomicznego.

Do podmiotów najczęściej funkcjonujących w obszarze ekonomii społecznej można zaliczyć w szczególności:

- organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- podmioty ekonomii solidarnej;
- spółdzielnie pracy;
- koła gospodyń wiejskich.

Organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie do tego grona podmiotów zaliczamy:

- organizacje pozarządowe czyli osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia posiadające poniższe cechy
 - niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi,
 - niedziałające w celu osiągnięcia zysku;
- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
- spółdzielnie socjalne;
- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2017 r. poz. 1463 i 1600), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Sfera zadań publicznych, na rzecz których działają powyższe podmioty określa art. 4 ust. 1 Ustawy. Znajdują się w nim 33 obszary działalności wśród nich m.in. w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;

- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 160 i 138);
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy.

Podmioty ekonomii solidarnej

Ekonomia solidarna to część ekonomii społecznej, której podstawowym celem jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Z uwagi na kluczowe znaczenie działalności reintegracyjnej, do podzbioru ekonomii solidarnej zaliczane będą:

- przedsiębiorstwa społeczne (podmioty ekonomii społecznej, które prowadzą działalność gospodarczą lub odpłatną pożytku publicznego, aktywizują zawodowo osoby trudno zatrudnialne, nie prywatyzują zysku lub nadwyżki bilansowej i są zarządzane w sposób partycypacyjny, mogą otrzymać status przedsiębiorstwa społecznego);
- spółdzielnie socjalne oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych;
- zakłady pracy chronionej;
- jednostki reintegracyjne, w tym:
 - jednostki aktywizujące osoby niepełnosprawne (Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Aktywności Zawodowej);
 - jednostki zatrudnienia socjalnego aktywizujące osoby wykluczone społecznie (Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej).

Bliższe omówienie i charakterystyka podmiotów ekonomii solidarnej w tym przedsiębiorstw społecznych zostanie przedstawiona w kolejnych numerach publikacji.

Spółdzielnie pracy

Zgodnie z Ustawą z dnia 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze, spółdzielnia:

- jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą;
- może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków i ich środowiska;
- prowadzi działalność na podstawie ustaw oraz zarejestrowanego statutu

Głównym celem funkcjonowania spółdzielni nie jest osiągnięcie zysku (jak przy klasycznej działalności gospodarczej) lecz prowadzenie przedsiębiorstwa zapewniającej pracę jej członkom (w pełnym lub częściowym wymiarze). Każdy członek spółdzielni musi być zatrudniony i otrzymywać za to wynagrodzenie, a zwolnić można go tylko w ściśle określonych i wyjątkowych sytuacjach.

Nie oznacza to, że spółdzielnia pracy działa na zasadach non profit. Podobnie jak to ma miejsce w klasycznym przedsiębiorstwie może prowadzić działalność biznesową i zarabiać pieniądze. Aczkolwiek wszystkie nadwyżki są dzielone między członków spółdzielni i stanowią dodatek do wynagrodzenia za pracę.

W Polsce spółdzielnie pracy działają w najróżniejszych obszarach w tym m.in. rolnictwo, produkcja, handel, przemysł spożywczy, branże rzemieślnicze i wiele innych.

Koła gospodyń wiejskich

Art. 2 Ustawy z dnia 9 listopada 2018 wskazuje, że koło gospodyń wiejskich:

- jest dobrowolną, niezależną od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną społeczną organizacją mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich;
- reprezentuje interesy i działa na rzecz poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kobiet wiejskich oraz ich rodzin, a także wspiera wszechstronny rozwój terenów wiejskich.

Ponadto koło gospodyń wiejskich w szczególności:

- prowadzi działalność społeczno-wychowawczą i oświatowo-kulturalną w środowiskach wiejskich;
- prowadzi działalność na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich;
- wspiera rozwój przedsiębiorczości kobiet;
- inicjuje i prowadzi działania na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi;
- upowszechnia i rozwija formy współdziałania, gospodarowania i racjonalne metody prowadzenia gospodarstw domowych;
- reprezentuje interesy środowiska kobiet wiejskich wobec organów administracji publicznej;
- rozwija kulturę ludową, w tym w szczególności kulturę lokalną i regionalną.

Źródła:

<http://www.ekonomiaspoleczna.pl/x/433225>

<http://www.zlsp.org.pl>

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, Warszawa 2019

Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze

Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich

Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020, Warszawa 2018